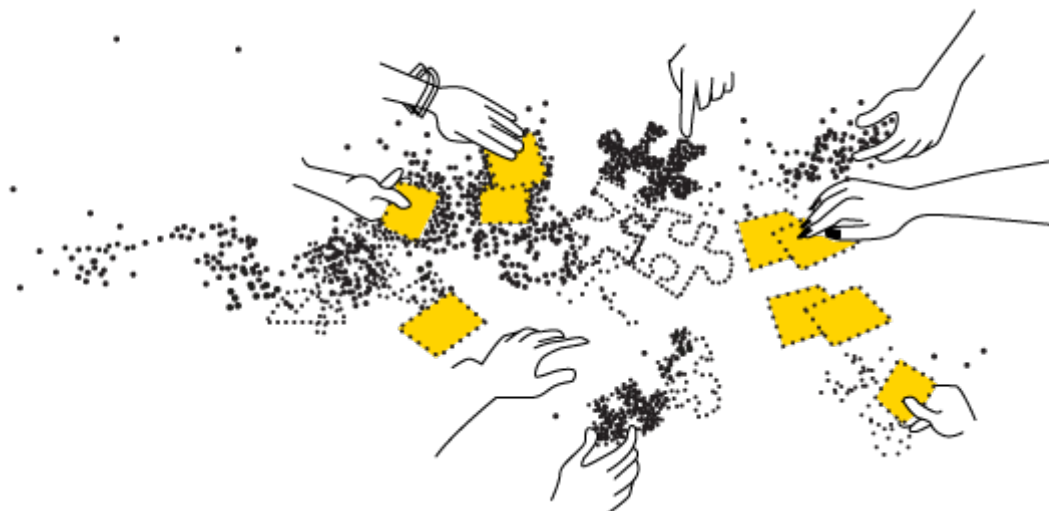

SAMSKABELSENS FEM FEDE FIF!

- ET PRAGMATISK PERSPEKTIV PÅ EFTER-/VIDERUDDANNELSE TIL SAMSKABELSE

Publiceret: 2. november 2017

Forfatter: Britta Møller

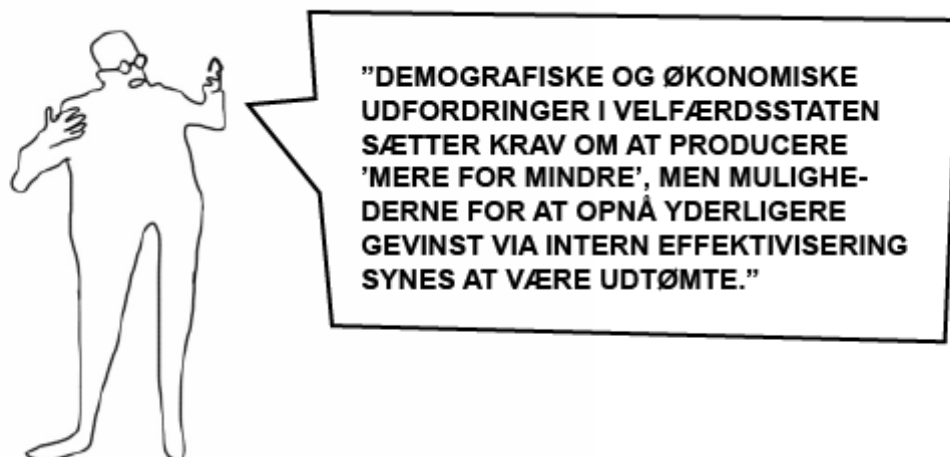

ABSTRACT

Denne artikel diskuterer, hvordan den offentlige sektor kan håndtere efteruddannelse af ledere og medarbejdere til de kompetencer, som det nye paradigme om samskabelse kræver. Artiklen argumenterer med et pragmatisk perspektiv på læring for, at det kræver andre principper og arbejdsformer i tilrettelæggelsen af uddannelse, når målet er samskabelse. Læs artiklen og få 'fem fede' fif til samskabelse!

PÅ VEJ MOD ET NYT PARADIGME I DEN OFFENTLIGE SEKTOR

Kommunernes øgede opmærksomhed på at samarbejde med borgere, civile aktører og erhvervsliv om at skabe velfærdsløsninger af højere kvalitet og med mere innovativ ressourceudnyttelse peger på en bevægelse i den offentlige sektor. Demografiske og økonomiske udfordringer i velfærdsstaten sætter krav om at producere 'mere for mindre', men mulighederne for at opnå yderligere gevinst via intern effektivisering synes at være udtømte (Sørensen & Torfing 2011: 24). Effektivitet og rationalisering fra de seneste årtiers New Public Management-reformer af velfærdsydelser i den offentlige sektor er derfor i det nye paradigme skiftet ud med nye innovative samarbejdsformer for løsningen af velfærdsopgaverne. Det betyder, at den offentlige sektor i højere grad ønsker at trække ressourcer fra borgere, civilsamfund og erhvervsliv ind i prioritering, planlægning og produktion af de stadig mere komplekse opgaver - de såkaldte wicked problems (Agger & Tortzen 2015: 5).

Co-production og co-creation er begreber, der nationalt og internationalt benyttes til at beskrive disse nyere samarbejdsformer mellem offentlige og civile aktører i arbejdet med at skabe nye løsninger af velfærdsopgaver (Pestoff 2012; Voorberg, Bekkers & Tummers 2014; Agger & Tortzen 2015; Torfing, Sørensen & Røiseland 2016). I Danmark er det særligt samskabelsesbegrebet, der har vundet indpas på trods af, at der kun er få studier om samskabelse, og at begrebet ikke fremgår entydigt, hvad angår samskabelsens mål, formål og deltagerroller (Bovaird 2007; Bovaird & Loeffler 2012; Pestoff 2012; Voorberg et.al. 2014). I følge et dansk forskningsreview knytter samskabelsesbegrebet an til co-production (Agger & Tortzen 2015: 5). Selvom end ikke definitionen af co-production fremstår entydig er et gennemgående træk i forståelse af samskabelse i betydningen co-production, at den offentlige service produceres gennem frembringelse og/eller varetagelse sammen med brugerne og/eller andre civile aktører af en specifik serviceydelse og ikke for dem og at co-production er en fortløbende proces, hvor deltagerne vedvarende leverer ressourcer til denne service. Co-production-begrebet overlapper det andet centrale begreb, co-creation, hvilket fremhæves i et nyere internationalt review hverken bringer klarhed til forskning eller praksis (Voorberg et.al. 2014: 1347). Samskabelse i betydningen co-creation er opsummeret af de danske samskabelsesforskere Torfing, Sørensen og Røiseland til en fælles skabelse af nye løsninger og forøgelse af den offentlige værdi, der ikke alene relaterer sig til frembringelse eller forbedring af en konkret offentlig service som er tilfældet ved co-production-begrebet, men tillige til skabelse af visioner, strategier, planer og i samarbejde med en bredere gruppe borgere end de konkrete aftager af serviceydelsen (Torfing et.al. 2016: 8-9). Definitionen af samskabelse i betydningen co-creation peger altså i retning af en noget bredere forståelse af samskabelsens mål, formål og deltagerroller. Disse uklarheder peger i retning af et behov for yderligere forskning, der kan understøtte afklaringen af det brede begreb samskabelse. Det er denne artikels intention at indkredse et perspektiv på samskabelse som en læreproces.

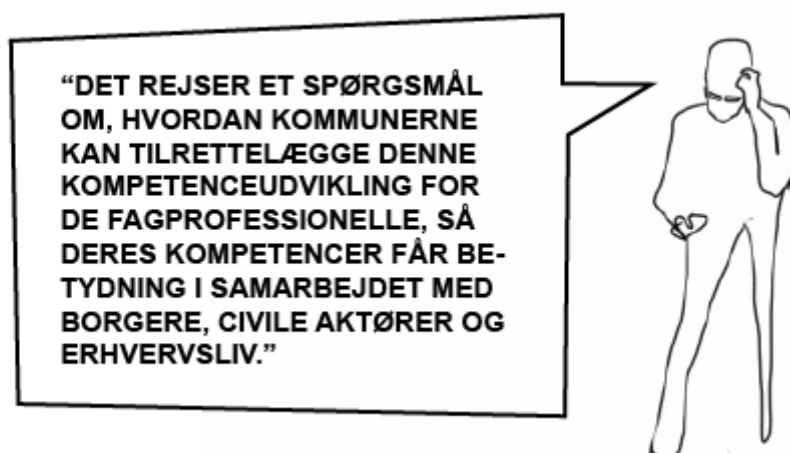
EN NY FAGLIGHED ELLER EN NY MÅDE AT ANVENDE FAGLIGHED PÅ?

Med det ændrede fokus i opgaveløsningen rejser der sig i kommunerne et spørgsmål om, hvad det kræver af de fagprofessionelle i den offentlige sektor. Er der tale om en ny faglighed eller skal de fagprofessionelle anvende deres faglige viden på nye måder i samskabelsesparadigmet? En undersøgelse

foretaget af Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning, KORA af forskerne Bjarne Ibsen og Helle Espersen i 2016 blandt fag- og forvaltningschefer i landets 98 kommuner omkring samarbejdet mellem kommunen og civile aktører pointerer, at faglig kvalitet ikke længere er tilstrækkeligt i opgaveløsningen:

NÅR KOMMUNERNE BEVÆGER SIG FRA AT LEVERE SERVICES TIL BORGERNE TIL AT SKABE LØSNINGER SAMMEN MED BORGERE OG INTERESSETER I OG OMKRING DEN KOMMUNALE SERVICE, ER DET IKKE LÆNGERE TILSTRÆKKELIGT, AT KOMMUNENS YDELSER HAR EN HØJ FAGLIG KVALITET. DE SKAL OGSÅ SPILLE SAMMEN MED LOKALSAMFUND, PÅRØRENDE OG BORGERNE SELV I NYE HELHEDSLØSNINGER (IBSEN & ESPERSEN 2016: 12).

De fagprofessionelle kan altså ikke længere alene definere deres faglighed ud fra, at de skaber høj faglig kvalitet. De skal også have viden om, hvordan de kan 'spille' sammen med andre om at skabe løsninger af høj kvalitet. Det efterlader et spørgsmål om, hvordan de fagprofessionelle kan udvikle og anvende kompetencer til at skabe sammen med andre i ligeværdige relationer, hvor alle parter har magt og kraft til at bidrage til at skabe bedre velfærd.

Dette aktualiserer et spørgsmål om efteruddannelse i samskabelse i landets kommuner. Ifølge undersøgelsen af Ibsen og Espersen afholder omkring halvdelen af kommunerne workshops, seminarer og lignende for medarbejdere, borgergrupper og civile aktører, mens decideret efteruddannelse af medarbejdere om samskabelse kun i mindre grad anvendes (Ibsen & Espersen 2016: 53). Da undersøgelsen samtidig viser, at 82 % af landets kommuner inden for det seneste år har haft særligt fokus på at opbygge nye samarbejder med civile aktører (Ibsen & Espersen 2016: 34), og kun 8 % ikke har en politik for samarbejdet med civile aktører (Ibsen & Espersen 2016: 30), må det formodes, at behovet for udvikling af kompetencer til samskabelse vil stige i de kommende år. Ydermere viser undersøgelsen en tendens til, at samarbejdet med de civile aktører vedrører udførsel af velfærdsopgaverne frem for

planlægningen af velfærden (Ibsen & Espersen 2016: 48). Hvis samskabelse i de kommende år udbredes til i højere grad også at involvere at definere og prioritere velfærd sammen med borgere, civile aktører og erhvervsliv, vil behovet for at uddanne de fagprofessionelle givetvis stige. Det rejser et spørgsmål om, hvordan kommunerne kan tilrettelægge denne kompetenceudvikling for de fagprofessionelle, så deres kompetencer får betydning i samarbejdet med borgere, civile aktører og erhvervsliv.

ET PRAGMATISK BUD PÅ SAMSKABENDE LÆRING

Et bud på tilrettelæggelse af efteruddannelse i samskabelse kan tilbydes af et pragmatisk perspektiv på læring, i dette tilfælde præsenteret ved en læsning af filosof og uddannelsesforsker John Dewey. Selvom Dewey skrev sine tekster for 80-100 år siden, kan hans perspektiver på erfaring, læring og demokrati stadig tilbyde en aktuell og nuanceret forståelse af, hvad vi kan kalde 'samskabende læring', der egner sig som arbejdsform, når de fagprofessionelle og de civile aktører sammen skal skabe velfærd af høj kvalitet. Den 'samskabende læring' er afbilledet i nedenstående model og forklares i det følgende:

FIGUR 1. Egen model efter Dewey 1934

'Samskabende læring' er kendetegnet ved at generere en arbejdsform, hvor der arbejdes på at gøre hinanden og det, vi skaber sammen endnu bedre ved at turde gribe, værdsætte og afprøve hinandens initiativer i eksperimenterende processer.

“AT LÆRE AF ERFARINGEN ER AT SKABE EN BAGLÆNS OG EN FORLÆNS FORBINDELSE MELLEM DET VI GØR OG DET VI SOM KONSEKVENS HERAF NYDER ELLER LIDER UNDER” (DEWEY, 2005: 158).

Dewey definerer med dette en bevægelse mellem aktive afprøvende handlinger og passiv underkastelse af konsekvenserne af disse (Dewey 2005: 143). Dette sker i sociale rum, hvor den enkelte griber ind i verden, forandrer denne og selv bliver forandret. Når den enkelte skaber sin indgriben i verden, træder denne i den andens sted, for i forestillingen at værdsætte konsekvenserne af sine handlinger. Den samme bevægelse mellem værdsættelse og produktion er også til stede for den, som erfarer handlingerne (Dewey 1934: 37). Handlingerne bliver på den måde et 'udtrykkende objekt' i bevægelsen mellem produktion og værdsættelse. Dermed bliver begge parter modtagere og skabere i en samskabende læringsproces.

“ ‘SAMSKABENDE LÆRING’ ER KENDETEGNET VED AT GENERERE EN ARBEJDSFORM, HVOR DER ARBEJDES PÅ AT GØRE HINANDEN OG DET, VI SKABER SAMMEN ENDNU BEDRE VED AT TURDE GRIBE, VÆRDSÆTTE OG AFPRØVE HINANDENS INITIATIVER I EKSPERIMENTERENDE PROCESSER.”

Læring og erfaringsdannelse er altså en social proces, som kan styrkes ved at gøre det sociale rum til et reflektivt redskab for læring. Når samskabelse er middel til at nå et mål om velfærd af høj kvalitet, må denne kvalitet vurderes i forhold til, om aktørernes bidrag skaber værdi i praksis. Dewey siger således, at noget er først værdifuldt, når det er ønskeligt, og at det først er ønskeligt, når det gør vores tilværelse og erfaringsverden rigere (Brinkmann 2006: 151). Dermed bliver 'samskabende læring' et demokratisk anliggende, der kræver en moralsk stillingtagen og involverer, at aktørerne handler intelligently på fællesskabets vegne. Dette giver et behov for diskutere, hvordan man kan arbejde sammen på måder, så disse potentialer for at skabe og modtage i det sociale felt anvendes konstruktivt.

“NÅR SAMSKABELSE ER MIDDEL TIL AT NÅ ET MÅL OM VELFÆRD AF HØJ KVALITET, MÅ DENNE KVALITET VURDERES I FORHOLD TIL, OM AKTØRERNES BIDRAG SKABER VÆRDI I PRAKSIS.”

SAMSKABELSENS FEM FEDE FIF

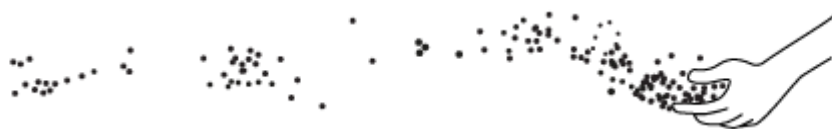
Det er denne artikels hensigt at give et bud på principper, som kan operationalisere den 'samskabende læring' som en arbejdsform for samskabelse. Vi kunne populært kalde principperne for 'Samskabelsens fem fede fif'. Lad mig præsentere og forklare:

SAMSKABELSENS 5 FEDE FIF - PRINCIPPER FOR SAMSKABENDE LÆRING

Gør det - og gør det igen!	Vi eksperimenterer og udforsker konsekvenser af handlinger
Tag erfaringer seriøst!	Vi sætter ord på vores sanselige oplevelser og deres værdi
Sig hvad du ønsker!	Vi skaber positive hypoteser om fremtidige handlinger
Grib det!	Vi griber og accepterer hinandens tilbud om handling
Tag ansvar!	Vi gør hinanden og det, vi skaber sammen, bedre

(Figur 2 - egen model efter Dewey 2005; Dewey 1934)

Aktørerne i samskabende læringsprocesser gives mulighed for at eksperimentere og udforske konsekvenserne af deres handlinger - at de gør og gør igen uden at være bekymrede for at fejle og blive fordømt. De har mulighed for at tage deres erfaringer seriøst og lade sig undergå konsekvenserne af hinandens handlinger ved sanseligt at værdsætte deres værdi for praksis. Aktørerne formulerer positive hypoteser om fremtidige handlinger, så de i stedet for at kritisere, siger, hvad de oplever kan gøre det fælles arbejde endnu bedre, så den foranderlige verden kan mestres. Dermed griber de hinandens tilbud om handling og lader praksis afgøre deres værdi i stedet for at forkaste dem. De understøtter hinandens ideer og kvalificerer dem, med det fælles produkt for øje. Dette for sidst, men mindre vigtigt at tage ansvar for at gøre hinanden og det, de skaber sammen, endnu bedre.

HVILKE KONSEKVENSER FÅR DET FOR EFTERUDDANNELSE I SAMSKABELSE?

Nærværende artikel tager afsæt i en empirisk undersøgelse udført i efteråret 2016 med feltarbejde og kvalitative interview gennem et efteruddannelsesforløb i en professionshøjskoles efter- og videreuddannelsesafdeling, hvor kommunale ledere og udvalgte medarbejdere skulle kvalificeres til at varetage og udbrede samskabelse med civile aktører i kommunen. Undersøgelsens formål var ud fra et pragmatisk perspektiv på læring defineret som en samskabende proces og på samskabelse defineret som 'samskabende læring' at udforme, afprøve og evaluere et design for læring af samskabelse (Møller 2017). Dette pragmatiske læringsperspektiv på samskabelse skaber konsekvenser for måden, kommuner og uddannelsesinstitutioner skal tilrettelægge kompetenceudviklingen af de fagprofessionelle. Med afsæt i 'samskabelsens fem fede fif' som analytisk greb præsenteres undersøgelsens fund i analysen af det konkrete efteruddannelsesforløb.

Gør det - og gør det igen! Vi eksperimenter og udforsker konsekvenser af handlinger

Et væsentligt didaktisk element i efteruddannelsesforløbets design er at skabe en vekselvirkning mellem teoretiske oplæg, refleksion og øvelser, hvilket ifølge underviseren er med intention om at koble teori og praksis, hvori refleksion skal fungere som redskab til at koble til teorien. Deltagerne fortæller dog, at de

har brug for hjælp til at foretage denne refleksion. En deltager beskriver, at hun oplever, at de har svært ved at forholde sig til teorien, fordi den er svær og abstrakt: "For mit vedkommende, synes jeg at vi som gruppe har haft svært ved at koble teori og virkelighed der, hvor vi har skullet sidde og snakke om teorien" (Fokusgruppeinterview med deltagere). Et pragmatisk perspektiv på denne udfordring vil påpege, at det ikke er refleksionen, der igangsætter tænkningen:

"TÆNKNINGENS MATERIALE ER IKKE TANKER, MEN HANDLINGER, KENDSGERNINGER, BEGIVENHEDER OG RELATIONER" (DEWEY 2005: 174).

Det kræver derfor mere aktivitet og handling for, at deltagerne kan reflektere over teorien. I øvelserne, der består af forskellige kreative procesøvelser, oplever deltagerne i højere grad, at de "får hænderne i det" og "får lov til at prøve selv" (Fokusgruppeinterview med deltagere). Underviseren fortæller dog, at hun som et bevidst valg adskiller øvelsernes indhold fra de konkrete projekter om samskabelse, som deltagerne er engageret i. "De studerende kan ikke lære nye metoder, når de bliver for engageret i indholdet" (Interview med underviser). Dermed giver øvelserne ikke deltagerne mulighed for at 'hamre og banke' på deres projekter. Metoderne, som afprøves, løsrives derfor fra den virkelighed, som deltagerne skal kvalificeres til at håndtere. Om dette mener Dewey, at man ikke kan adskille et indhold fra en metode:

"METODEN ER ENSBETYDENDE MED DET ARRANGEMENT AF LÆRESTOFFET, DER GØR DET MEST ANVENDELIGT. METODE ER ALDRIG NOGET, DER STÅR UDEN FOR MATERIALET" (DEWEY 2005: 182).

Ved at adskille indhold og metode kan øvelserne komme til at virke som en slags pause eller mentalt åndehul, i stedet for at være redskaber til at skabe kreativitet i udforskningen af relevante problemstillinger i forhold til de erfaringer, deltagerne gør sig med samskabelse.

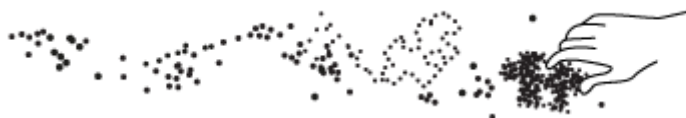
Tag erfaringer seriøst! Vi sætter ord på vores sanselige oplevelser og deres værdi

Deweys erfaringsbegreb understreger vigtigheden af at forbinde erfaringer, så der skabes kontinuitet i erfaringsdannelsen mellem tidligere og fremtidige erfaringer. I det undersøgte efteruddannelsesforløb er der grundlag for denne forbindelse, da det er designet med en vekselvirkning mellem

undervisningsdage og aktionslæringsdage, hvor deltagerne mødes i læringsgrupper. Her kan deltageres projekter for samskabelse virke som arena for et erfaringskontinuum, hvor deltagerne gennem værdsættelse kan forbinde konsekvenserne med deres handlinger og dermed igangsætte en læreproces. Adspurgt om, der er noget i forløbet, som har været særligt betydningsfuldt for deltagerne, svarer en deltager: "Det var, at der var nogle af de andre studerende, der fortalte om deres projekt og så spurgte hun [underviseren] ind til det og kobledte teorien på" (fokusgruppeinterview med deltagere). Deltageren beskriver en situation i undervisningen, hvor underviseren hjalp de studerende til at reflektere over deres erfaringer med deres projekt for samskabelse ved at spørge ind til deres konkrete handlinger for at få dem til at reflektere over, hvad de havde gjort og til denne underkastelse at tilbyde teoretiske begreber. Episoden viser, at når deltagerne kan anvende teorien til at udforske den situation, de personligt står i lige nu – og dermed deres personlige interesse i at skabe bedre konsekvenser af deres handlinger – skabes erfaringer af højere kvalitet. Det vil sige erfaringer, der gør deltageres erfaringsverden rigere og dermed skaber læring (Dewey 2005: 158). Dette markerer underviserens ansvar for som den 'mere modne' at sikre "den videre udvikling af det, som allerede er erfaret henimod en mere fyldestgørende, rigere og mere organiseret form" (Dewey 2008: 80).

Sig hvad du ønsker! Vi skaber positive hypoteser om fremtidige handlinger

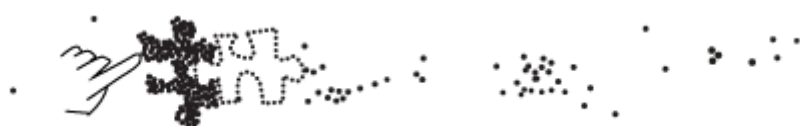
Et centralt element i efteruddannelsesforløbet er, at deltagerne opfordres til at udforske episoder og handlinger, som fungerer i deres praksis, og som de oplever at lykkes med. Dette præsenteres af underviseren i undervisningen som 'det heliotropiske princip' og 'Appreciative Inquiry', hvor erfaringer med 'best practice' søges videreført i fremtidige handlinger. Et pragmatisk perspektiv vil problematisere, at det er gennem vores succeser, at vi finder interessen i at påvirke fremtidige hændelser. Tværtimod beskriver Dewey, at "tænkning finder sted, når ting er usikre, tvivlsomme eller problematiske" (Dewey 2005: 165), hvilket betyder, at deltageres læreproces først vil igangsættes, når det, som de plejer at gøre, ikke længere slår til. Det er dermed ikke i de handlinger hvor deltagerne lykkes med samskabelse, at de skal hente afsættet for læring, men i de handlinger, hvor de oplever at komme til kort og være i tvivl om næste skridt. Da verden i følge Dewey samtidig er evigt omskiftelig og i bevægelse, handler menneskets handlen i verden kontinuerligt om at håndtere denne foranderlighed. Det betyder, at deltagerne i højere grad må håndtere 'next practice', som en forsøgende og eksperimenterende indgang til fremtidige handlinger. Dette beror på deres evne til at formulere positive hypoteser om fremtidige handlinger, således at konsekvenserne af disse kontinuerligt kan afprøves, værdsættes og reformuleres.

Grib det! Vi griber og accepterer hinandens tilbud om handling

I efteruddannelsesforløbet har aktionslæringsgruppen en central placering som et element, der gennem en kobling af det teoretiske afsæt i undervisningen og det praksisrettede afsæt i arbejdet med samskabelsesprojekterne kan udvide deltageres handlekompetencer. For at skabe denne kobling må aktionslæringsgrupperne klædes på til at kunne gribe hinandens tilbud om handling, afprøve dem og

dermed teste deres værdi. I underviserens tilrettelæggelse af aktionslæringsdagene er disse såkaldt "fjernfacilitere" (Interview med underviser), således, at underviseren har lagt et program for dagene, som grupperne opfordres til at følge, mens de selv skal styre proces og tilgang til stoffet. Ifølge underviseren er dette valgt "for at deltagerne kan lære processtyring ved at gøre det selv" (Interview med underviser). Dette formål er dog ikke eksplicit formuleret for deltagerne, hvorfor det ikke er muligt for grupperne at udarbejde en målsætning for deres arbejdsproces og arbejde målrettet efter den. Som en deltager siger: "Man kunne godt have kommet hurtigere til mål, så vi kunne have fået lidt længere tid på træningsbanen (...) Vi skal bruge to gange før, det går op for n, at det er faktisk det, vi sidder og laver" (Fokusgruppeinterview med deltager). Når procesledelse ikke er ekspliciteret for aktionslæringsgruppen, bliver deltagerens aktive eksperimenter og underkastelse af erfaringer med procesledelse, som Dewey formulerer det, mere tilfældig og ukvalificeret, fordi de ikke kan målrette deres aktiviteter (Dewey 2008: 75).

Tag ansvar! Vi gør hinanden og det, vi skaber sammen bedre

Med det pragmatiske perspektiv på samskabende læring sættes samskabelsesprojekterne i midten for aktionslæringsgruppens arbejde. Dermed kan aktionslæringsgruppens udnytte et potentiale for at skabe sammen ved at deres projekter er et fælles anliggende i gruppen, således at alle gruppens deltagere har ansvar for at kvalificere det enkelte projekt, som var det deres eget og at kvalificere den enkelte deltager til at udføre dette. På den måde får gruppens deltagere medansvar for, at den enkelte er i stand til i praksis at afprøve de hypoteser for fremtidige handlinger, som gruppen i fællesskab har fundet ud af. Dermed bliver alle deltagere, det som Dewey definerer som skabere og modtagere, der producerer og værdsætter på samme tid (Dewey 1934: 37). Denne samskabende arbejdsform er dog ikke ekspliciteret for deltagerne i efteruddannelsesforløbet. Anvendelsen af aktionslæring bygger ifølge underviseren på Kolbs læringscyklus, hvor deltagerne skal gøre sig overvejelser, sætte aktioner i gang, reflektere over, hvad der lykkes og derefter korrigere aktionerne (Interview med underviser). De redskaber, grupperne endvidere får til at eksplicitere deres arbejdsform, er 'gruppekontrakt' ved gruppens opstart og 'kontekstafklaring' inden hver mødegang. Derudover undervises deltagerne i 'gamemastering', 'anerkendende tilgang' og 'det heliotropiske princip'. Det er dog op til deltagerne selv at afgøre på hvilke måder disse redskaber kan/skal anvendes i aktionslæringsgruppen. Konsekvensen af dette viser, at gruppen føler sig på 'Herrens mark' i forhold til at finde en nyttig arbejdsform: "Man sad med en stor frustration efter første gang, hvor vi sad og kiggede på hinanden. Og hvad var det vi skulle? Jeg ville gerne have været taget lidt mere i hånden til at sige, hvad er det vi skal med aktionslæringsgrupperne" (Fokusgruppeinterview med deltager).

ANBEFALINGER TIL DESIGN FOR EFTERUDDANNELSE I SAMSKABELSE

Ovenstående analyse peger i retning af, at et pragmatisk perspektiv på læringsdesign i samskabelse vil fordre, at indhold og metoder ikke adskilles, men at indholdet - i dette tilfælde læring af samskabelse - påvirker de arbejdsformer og den didaktik, som anvendes i efteruddannelse i samskabelse. Man kan argumentere for, at når målet er læring af samskabelse, må metoden være samskabende læring. Dette får følgende konsekvenser for relationen mellem underviser, undervisningsstof og deltagere:

- Undervisningen må tage afsæt i deltagernes personlige interesse, deres bekymring og omsorg for at påvirke begivenhedernes gang. Dette bevirker, at deltagerne i samarbejde med underviseren skal opstille de læringsmål, som undervisningen skal rette sig imod.
- Underviseren må opfordre til deltagernes fælles ansvar for velfærdsarbejdet i den kommunale kontekst som et demokratisk anliggende om den fælles sag, således at de tager medansvar for hinandens arbejde med samskabelse, som om det var deres eget arbejde at gøre.
- Underviseren må dermed turde stå i det uvisse skabende rum sammen med deltagerne uden at have formuleret svaret på deltagernes læring på forhånd og med en parathed til at skifte retning i undervisningen, hvis deltagelsen fordrer dette. Dette kræver et fleksibelt undervisningsdesign
- Underviseren må undersøge deltagernes lærings- og deltagelsesforudsætninger, så der kan opstilles situationer, der udfordrer deltagerne tilpas i usikre og dog håndterbare situationer. Denne afsøgning må foregå som en løbende afstemning mellem underviser og deltagere.
- Deltagerne må gives mulighed for ikke blot at dele erfaringer, men også at skabe erfaringer sammen. Det betyder, at der i tillidsfulde læringsgrupper bør være mulighed for at eksperimentere med handlinger og lade sig undergå konsekvenserne af disse. Dermed deler deltagerne ikke blot viden - de skaber ny viden sammen.
- Underviseren skal stille sig til rådighed i den 'samskabende læring' som den 'mere modne, som kan sikre udvikling af det, som deltagerne allerede har erfaret henimod en mere fuldbyrdet, rigere og mere organiseret erfaring.
- Den 'samskabende læring' som arbejdsform må ekspliciteres. Dette for at skabe en refleksivitet over, at den 'samskabende læring', som afspejler sig i undervisningens arbejdsform, tilsvarende den måde at arbejde på, som deltagerne skal tilegne sig for at opbygge kompetencer til samskabelse af velfærd med civile aktører.

SÅ HVAD ER BUDSKABET?

Denne artikel er skrevet med afsæt i et behov for at diskutere, hvordan kommuner kan håndtere efteruddannelse af de fagprofessionelle i den offentlige sektor, så de kan håndtere den stigende tendens til at prioritere samskabelse af velfærd med borgere, civile aktører og erhvervsliv. Budskabet i artiklen er, at tilrettelæggelsen af undervisningen kræver didaktiske overvejelser over, hvordan kompetencer til samskabelse kan udvikles. Et bud er, at disse overvejelser kan understøttes af et didaktisk perspektiv på 'samskabende læring', hvor deltagerne arbejder på at gøre hinanden og det, de skaber sammen endnu bedre ved at turde gribe, værdsætte og afprøve hinandens initiativer i eksperimenterende processer. Dette

er et ambitiøst ideal for en arbejdsform, der kan kompliceres af magtforhold og hierarkiske strukturer både i det kollegiale og det tværfaglige samarbejde og i samarbejdet mellem offentlige og civile aktører. Det laver dog ikke om på opfordringen: Lad 'Samskabens fem fede fif' komme an på en prøve!

LITTERATUR

Agger, A. & Lund, D. H. (2011). Borgerne og brugerne i samarbejdsdrevne

innovationsprocesser. I: Sørensen & Torfing (Red.). Samarbejdsdrevne innovation i den offentlige sektor. København: DJØF- Forlag

Agger, A. & Tortzen, A. (2015). Forskningsreview om samskabelse. UCL

Bovaird, T. (2007). Beyond Engagement and Participation: User and Community Coproduction of Public Services. *PAR. Public Administration Review*. 67 (5), 846–860.

Bovaird, T. & Loeffler, E. (2012). From Engagement to Co-production: The Contribution of Users and Communities to Outcomes and Public Value. *Voluntas*, 23, 1119–1138.

Brinkmann, S. (2006). John Dewey. En introduktion. København: Hans Reitzels Forlag

Dewey, J. (2005). Demokrati og Uddannelse. Aarhus: Forlaget Klim.

Dewey, J. (1980). *Art as experience*. A Perigee Book. New York: the Berkley Publishing Group.

Dewey, J. (2008). Erfaring og opdragelse. København: Hans Reitzels Forlag

Ibsen, B & Espersen, H.H. (2016): Kommunernes samarbejde med civile aktører – Forskelle og ligheder i forventninger, praksis, samarbejdspartnere og oplevet udbytte. KORA Det Nationale Institut for Kommuner og Regioners Analyse og Forskning. SDU

Møller, B. (2017), Samskabende læring - et pragmatisk perspektiv på læringsdesign for samskabelse. Semesterprojekt. AAU

Pestoff, V. (2012). Co-Production and Third Sector. *Social Service in Europe: Some Crucial Issues*. (13-34). I: V. Pestoff, T. Brandsen, & B. Verschuere. *New Public Governance. The Third Sector and Co-Production*. London: Routledge.

Sørensen, E. & Torfing, J. (2011). Samarbejdsdrevet innovation i den offentlige sektor. København: DJØF-Forlag

Torfing J., Sørensen E., & Røiseland A. (2016). Transforming the Public Sector Into an Arena for Co-Creation: Barriers, Drivers, Benefits, and Ways Forward. *Administration & Society*. 1–31.

Voorberg, W.H., Bekkers, V. J. J. & Tummers L. G. (2014). A systematic review of co-creation and co-production. *Embarking on the social innovation journey. Public Management Review*, 17 (9), 1333–1357.